

Pekepinner for studiekvalitetskomitéene ved UiB

1. Utvalgte nøkkelbegreper

Akkreditering og reakkreditering:

UH-loven definerer akkreditering som *en faglig vurdering av om en institusjon eller et studietilbud oppfyller standardene og kriteriene som er fastsatt i eller med hjemmel i loven*. Studiekvalitetskomitéene ved UiB, den sentrale og de fakultetsvise, skal altså fungere som fagfeller. Innenfor sine mandater har de selv ansvar for fortolkning av fagfellefunksjon, standarder og kriterier.

I komitéarbeidet kan det oppstå spenninger mellom administrative og faglige rasjonaliteter, skjematisk fremstilt nedenfor. I så fall gjelder det etter beste evne å bygge bro mellom de to tilnærmingene, som begge er legitime og relevante.

	Administrativ logikk	Faglig logikk
mål	måloppnåelse	utvikle kunnskap
prioritet	utnytte ressurser	kvalitet
grunnleggende tenkning	effektivitet	utforskning
respons på problem	svar	spørsmål
etter fullført prosess	sak lukket	gjenta

Vurderingsgrunnlag

Mens UiBs sentrale studiekvalitetskomité primært vurderer kvalitet i foreslåtte studieprogram, vurderer de fakultetsvise studiekvalitetskomitéene kvalitet i etablerte studieprogram. Rapporter fra sykliske programevalueringer, som skjer hvert sjetten år, utgjør en sentral del av vurderingsgrunnlaget til de fakultetsvise komitéene, slik søknader om oppretting av nye program gjør det for den sentrale komitéen. For samtlige komitéer er studieplaner, eventuelle rammeplaner¹ og emnebeskrivelser viktige grunnlagsdokumenter.

¹ Gitt av stat/departement, setter nasjonale rammer for innhold i yrkesrettete profesjonsstudier.

Studieplaner beskriver bestemte utdannings- eller undervisningsforløp som skal munne ut i en serie tilsiktete læringsresultater. Studieplanen er et arbeids- og styringsredskap for undervisere og fagmiljø, samtidig som den informerer studenter og samfunnet ellers om studieprogrammets egenart.

Konkretiserings- og presisjonsnivået i studieplaner varierer. Av hensyn til didaktisk handlingsrom og metodefrihet, kan vi som hovedregel si at tolkninger og presiseringer er nødvendige før intensjonene i studieplaner blir satt ut i livet som praktisk undervisning. Med utgangspunkt i programevalueringsrapporter, vurderer de fakultetsvise studiekvalitetskomitéene kvalitet i studieprogrammene, slik den kommer til uttrykk i konkret undervisning, læring og vurdering, og blir evaluert av undervisere, studenter, eksterne fagfeller og andre interessenter.

Kriterier og standarder

Samme kriterier og standarder gjelder ved vurdering av nye og etablerte studieprogram. Kriterier angir *hva som skal bli vurdert*, standarder angir *nivå for hvordan kriteriene er oppfylt*. For alle kriterier vil det finnes i alle fall to standarder, at de enten er oppfylt eller ikke oppfylt. Ofte vil en tredelt differensiering mellom ikke oppfylt, oppfylt og utmerket oppfylt være nyttig. Om det trengs ytterligere differensiering mellom standarder, sjekk om det er hjelp å hente i de generelle, kvalitative beskrivelsene av karakterene A - F².

Fordi de samme kriteriene gjelder for alle typer studieprogram, innenfor vidt forskjellige fagområder, forutsetter de fortolkning med utgangspunkt i det enkelte studieprogram og den faglige konteksten det inngår i. For eksempel vil kriteriet «tydelig relevans for videre studier og/eller arbeidsliv» referere til ulike former for relevans i ulike deler av arbeidslivet. Om ordninger for internasjonalisering heter det eksplisitt at «studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart». Tilsvarende må kriterier knyttet til fagmiljø, for eksempel «relevant utdanningsfaglig kompetanse», vurderes spesifikt for det enkelte studieprogram.

² [Lenke til generelle, kvalitative beskrivelser](#)

2. Almennelige utfordringer

Utdanning ved UiB er i hovedsak organisert i studieprogram og emner, på ulike nivå og med ulikt omfang. Alle emner har to felles kjennetegn, de er omfattet av formell vurdering og arbeidsomfang for studentene er angitt i antall studiepoeng. For studieprogram og emner er det fastsatt læringsutbytte i form av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det er et uttalt mål at UiB skal ha helhetlige studieprogram med samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser, undervisning, læringsaktiviteter, og vurderingsformer³.

Oversikten nedenfor introduserer kjente utfordringer, som er felles for fagmiljø på tvers av UiB. Flere av dem har å gjøre med at det for mange er en krevende øvelse å sette studentenes læring, progresjon og resultater i sentrum.

Kriterier ⁴	Utfordringer	Kommentarer
<i>Informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon samt muligheter for studentutveksling</i>	Stikkordet «progresjon» er det vesentlige her. Det er ikke uvanlig at studieplaner kommuniserer lite eller uklart om studieprogrammet som læringsforløp	Bør for etablerte studieprogram vurderes i lys av studentenes evalueringer og informasjon om forsinkelser og frafall
<i>Læringsutbyttet for studietilbudet skal beskrives i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk</i>	En klar hovedutfordring, på flere måter: <ul style="list-style-type: none">• det er anstrengende å differensiere mellom de tre læringsutbyttekategoriene «kunnskap», «ferdigheter» og «generell kompetanse»• å sette ord på hva studenter/kandidater skal kunne gjøre etter endt emne eller program er minst like vanskelig.	En studiekvalitetskomité som er i tvil om kriteriet er oppfylt, og som er kjent med utfordringene det representerer, bør – der det er aktuelt - gi så konkrete råd som mulig om hva som må til for at det aktuelle programmet skal kunne bli opprettet eller reakkreditert

³ Se [Forskrift om studium ved UiB](#)

⁴ Se [Studietilsynsforskriften](#)

	<p>Mange prøver å komme rundt problemet ved å omtale hva studentene skal «ha», i stedet for å ta jobben med å finne dekkende handlingsverb (beskrive, sammenligne, analysere, forberede, gjennomføre, produsere etc., etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • å differensiere mellom nivåkravene til BA- og MA-program er en tilstøtende utfordring. I en MA-plan, for eksempel, svarer ikke formuleringer som «identifisere», «reflektere» og «klassifisere» til nivåforventinger om analyse, argumentasjon, problemløsning og nytenkning • sist, men ikke minst: å få til samsvar mellom fastsatt læringsutbytte på program- og emnenivå, og mellom læringsutbytte fastsatt for emner som inngår i et program, er heller ikke lett. Det kan gi seg utslag i for store sprik eller for store overlapp 	<p>På dette siste punktet står vi overfor et dilemma knyttet til studieprogram med valgfrie studiepoeng, men det lar vi ligge her.</p>
<p><i>Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet. Det skal legges til rette for at studenten kan ta en aktiv rolle i læringsprosessen</i></p>	<p>En beslektet hovedutfordring, eller følgeproblem. Vektleggingen av læringsutbytte som utgangspunkt for tilpassing av vurdering, læring og vurdering, forutsetter en tilnærming som er fortsatt er fremmed i en hel del fagmiljø.</p>	<p>«Variasjon» er et vesentlig stikkord når kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse er likeverdige kvalifikasjoner, som skal bli vurdert på lik linje.</p>

	<p>Tilpasningen, eller samsvaret, kan være svakt fordi</p> <ul style="list-style-type: none"> • valgt vurderingsform ikke er egnet til å måle fastsatt læringsutbytte • læringsaktivitetene ikke er innrettet med sikte på at studentene skal oppnå fastsatt læringsutbytte • undervisningen ikke legger til rette for en aktiv studentrolle 	<p>UiBs ambisjonsnivå er klart uttrykt i egen forskrift: Eit studieprogram er ei samling emne som inngår i ein heilskap med eit definert læringsutbytte</p>
--	---	---

3. Aktuelle referanser

Her er lenker til bakgrunn og kontekst for studiekvalitetskomitéenes arbeid:

Ved UiB:

[Kvalitet i utdanning](#) (nettside)
[Forskrift om studium ved UiB](#)

Nasjonalt:

[Kvalitetsområder for studieprogram](#) (veileder)
[Studietilsynsforskriften](#)

I Europa:

[Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area](#) (europeisk veileder)

*UiB læringslab,
oppdatert september 2024*